

В. П. Мороз,

викладач, керуючий партнер

адвокатського об'єднання «Супрема Лекс»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7070-0104>

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ – БОРЖНИКА У ВИПАДКУ НЕЗАДОВОЛЕННЯ ВИМОГ КРЕДИТОРІВ

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03680, Київ, Україна
E-mail: victor.moroz@supermalex.law

Мета: стаття присвячена аналізу правового механізму солідарного притягнення керівника юридичної особи – боржника у разі незадоволення вимог кредиторів за простроченими зобов'язаннями. **Методи дослідження:** документального аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, об'єктивної істини, когнітивно-аналітичний та ін. **Результати:** проаналізовано концептуальні аспекти солідарної відповідальності керівника за зобов'язаннями юридичної особи – боржника у випадку незадоволення вимог кредиторів, проблеми запровадження відповідного правового механізму в законодавстві України, генезис судової практики щодо правозастосування зазначеного правового механізму, здійснено порівняльний аналіз солідарної відповідальності керівника юридичної особи за її зобов'язаннями в законодавстві України та інших держав. **Обговорення:** проведено аналіз правового механізму солідарної відповідальності керівника юридичної особи – боржника у випадку незадоволення вимог кредиторів.

Ключові слова: відповідальність; керівник; юридична особа; зобов'язання; неналежне виконання; кредитор; вимога кредитора; солідарна відповідальність.

Постановка проблеми та її актуальність.

Неплатоспроможність боржника є однією із ключових проблем сьогодення в зобов'язальних відносинах та сфері господарського права. За загальними принципами цивільного та господарського права юридична особа відповідає за своїми зобов'язаннями, здебільшого, самостійно всім належним їй майном. Однак, у сучасних реаліях практична реалізація даних принципів ілюструє можливість уникнення відповідальності юридичної особи від відповідальності за невиконання своїх зобов'язань через відсутність майна. З огляду на зазначене набуває особливої актуальності можливість притягнення керівника юридичної особи – боржника до відповідальності у випадку незадоволення вимог кредиторів, яка знаходить своє відображення як у законодавчих нормах, зокрема положеннях Кодексу України з процедур банкрутства,

так і в судовій практиці. Тим не менше, враховуючи новизну відповідного правового механізму, виникає значна кількість питань матеріального та процесуального характеру, які потребують як наукового аналізу, так і практичної регламентації на законодавчому рівні та в судовій практиці.

Аналіз досліджень і публікацій. Правові аспекти застосування механізму відповідальності керівника юридичної особи-боржника у випадку незадоволення вимог кредиторів були предметом дослідження таких вітчизняних та іноземних науковців: С. Єфімов, С. Жуков, Є. Колісниченко, Ю. Куріло, К. Литвиненко, Б. Скоропад, Д. Тиліпський, О. Писаренко, О. Кібенко, С. Лойола.

Мета статті полягає в комплексному дослідженні правового механізму відповідальності

керівника юридичної особи – боржника у випадку незадоволення вимог кредиторів.

Виклад основного матеріалу. Більшість суб'єктів підприємництва становлять юридичні особи, наділені можливістю виступати самостійним учасником господарських та цивільних правових відносин, набувати та реалізовувати права і обов'язки, нести відповідальність за неналежне виконання власних обов'язків. Так, згідно положень Цивільного кодексу України, далі за текстом – ЦК України, юридична особа наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю (ст. 80 ЦК України), а також самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями усім належним їй майном (ст. 96 ЦК України ч. 1, 2) [1].

Однак, у разі недостатності вартості майна юридичної особи для задоволення вимог кредиторів, нездатності виконати свої зобов'язання та відновити свою платоспроможність, можливе визнання такої юридичної особи неплатоспроможною (банкрутом) із подальшим застосуванням процедур, передбачених спеціальним законодавством у вигляді Кодексу України з процедур банкрутства.

Чинне законодавство України передбачає окремі випадки можливого притягнення керівника юридичної особи – боржника у випадку незадоволення вимог кредиторів до субсидіарної та солідарної відповідальності, які мають певне історичне підґрунтя та знаходять аналогію в законодавстві інших держав.

Так, поява та генезис правил про банкрутство пов'язана з об'єктивними потребами суспільства на тому чи іншому етапі його розвитку.

Наприклад, у прадавньому суспільстві характерною рисою відповідальності за нездатність погасити свої боргові зобов'язання перед кредиторами було те, що виконання зобов'язань забезпечувалась особою самого боржника, його сім'єю та із цього ж джерела відбувалося стягнення.

Тривалий час нездатність боржника розраховуватись по боргах розглядалась як кримінальне карне діяння. При цьому законодавець ставив своєю метою ліквідацію майна боржника та задоволення вимог кредиторів за рахунок коштів, отриманих від продажу майна боржни-

ка. Проте, використання такого механізму було достатнім до тих пір, поки суб'єктами банкрутства визнавались виключно фізичні особи. З поступовим розвитком соціально-економічних відносин та з набуттям домінуючої ролі суб'єктів, наділених статусом юридичної особи, характер відповідальності боржника зазнав суттєвих змін. Акцент із кримінально-правових сторін цього явища був переміщений законодавцем на користь вирішення завдань локалізації та мінімізації шкоди для учасників цих відносин, стабільності ринку та суспільства в цілому, а також мінімізації несприятливих наслідків банкрутства щодо самого боржника [2].

Наприкінці XI сторіччя у правових системах різних держав відбулися перші спроби кодифікації формалізованих норм торговельного права. Не була винятком і територія Київської Русі, що відобразилося в положеннях Руської Правди, які передбачали відповідальність купця за неналежне виконання його зобов'язань, а також можливість звільнення від відповідальності за неналежне виконання зобов'язань через обставини непереборної сили (школа від води, вогню або пограбування) [3].

Подальшого розвитку вітчизняне законодавство в сфері неплатоспроможності знайшло вже в XIX сторіччі у вигляді Статуту про банкрутів 1800 року, який регламентував визначення банкрута; диференціював неспроможність на ту, що виникала через: нещастя, необачність або фальсифікацію; розрізняв торгіву та неторгову неспроможність, критерієм яких виступала неоплатність; встановлював умови виникнення конкурсних відносин, регламентував збори кредиторів, строки для подання кредиторами своїх вимог, особливі правила щодо вимог кредиторів, забезпечених заставою майна боржника [4].

Внаслідок активного розвитку суспільно-економічних відносин у Російській імперії, до складу якої входила більша частина сучасної України, було прийнято Статут про торгіву неспроможність 1832 року, який зберігав неоплатність як критерій банкрутства та передбачав можливість неплатоспроможності виключно для осіб торгового стану, визнання

недійсними правочинів боржника, класифікацію вимог кредиторів (роди та розряди), регламентував склад конкурсної маси та деталі процедури банкрутства.

Водночас, на західноукраїнських землях, які входили в 19 сторіччі до складу Австро-Угорської імперії, питання неспроможності регламентувалися законодавчими актами цієї держави. На теренах Галичини і Буковини діяв конкурсний статут Австрії (або Ціслеїтанії) 1868 року, який визначав правила щодо торгової і неторгової неспроможності. Доповненням до цього Статуту слугували Закони 1884 року, які визначали правила спростування угод, укладених неспроможним боржником, і процедуру конкурсу. На теренах Закарпаття діяв Закон Угорщини (або Транслейтанії) 1881 року.

В радянські часи цивільне законодавство, яке діяло до 1960-х років, передбачало окремі норми, що регламентували аспекти неплатоспроможності, однак такі норми були декларативними, а відповідні справи не розглядалися. З початку 1960-х років питання банкрутства в СРСР знаходилися поза сферою правового регулювання.

У сучасній Україні законодавче регулювання неплатоспроможності розпочалося з прийняттям Закону України «Про банкрутство» 14 травня 1992 року, норми якого були вкрай необхідними, але виявилися недостатніми та недосконалими, адже були прийнятими за відсутності реальної практики розгляду справ про банкрутство. З метою удосконалення зазначених прогалів у 1999 році було прийнято Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», пріоритетною метою якого було відновлення платоспроможності боржника, на відміну від прокредиторської концепції першого закону, а також запропонована більш ґрунтовна регламентація судової процедури санації та ліквідаційної процедури, введена судова процедура мирової угоди та передбачена можливість застосування до боржника позасудових процедур та заходів запобігання банкрутству, передбачені особливості банкрутства окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності. У 2002 році Закон України «Про відновлення пла-

тоспроможності боржника або визнання його банкрутом» зазнав суттєвого доопрацювання, зокрема, було запроваджено диференціацію кредиторів, деталізовані повноваження арбітражного керуючого, запропоновано правовий механізм відповідальності керівника юридичної особи – боржника тощо.

Подальше суттєве доопрацювання вітчизняного законодавства в сфері банкрутства знайшло своє місце в 2011 році, коли було розширено та деталізовано правове регулювання заходів щодо запобігання банкрутству, введено правове регулювання процедури санації, що могла проводитися до порушення провадження у справі про банкрутство, реформовано положення, які визначають правовий статус забезпечених кредиторів, регламентовано питання, присвячені процедурам банкрутства, що пов'язані з іноземною процедурою банкрутства.

Із жовтня 2019 року розпочався найсучасніший етап розвитку національного законодавства в сфері банкрутства, пов'язаний із прийняттям Кодексу України з процедур банкрутства, основними завданнями якого є вдосконалення процедур банкрутства, зменшення строків провадження у справах про банкрутство, забезпечення рівних прав та можливостей для однакового захисту всіма кредиторами боржника своїх законних інтересів у процедурі банкрутства, зменшення можливості зловживань у процедурах банкрутства.

Розвиток вітчизняного законодавства в сфері банкрутства та відповідальності керівника юридичної особи – боржника за вимогами кредиторів у цілому кореспондується зі світовими тенденціями та закономірностями світового історичного розвитку вищевказаних правових механізмів.

Так, ще з античних часів була розповсюджена особиста немайна відповідальність боржника. Для прикладу, давньоримські Закони Дванадцяти Таблиць передбачали правовий механізм, за яким боржника передавали кредитору для поміщення в колодки до 60 днів, після чого йому тричі робили пропозицію повернути борг і в разі відмови розрубали на частини за принципом *partes secare* [5, с. 68]. Сам термін «банкрутство» має походження від лат. *bankrus ruptus*

(«зламана лава»), як лав/столів, за якими давні торговці здійснювали торгівлю, а в разі своєї неплатоспроможності ламали такі лави.

У подальшому, вже за часів феодалізму в Європі, відбувається формування міжнародного торгового права, відомого на той час як *Lex Mercatoria* [6, с. 11], в межах якого інститут банкрутства став невід'ємною складовою комерційного кредиту, покликаною захистити права кредитора та зберегти платоспроможність боржника [7, с. 331].

Основи конкурсного права, закладені в давньоримському праві, знайшли свій наступний розвиток у праві італійських середньовічних міст-держав. Зокрема, було запроваджено диференціацію боржників на тих, що тікали від кредиторів та тих, що із кредиторами розраховувалися, а також створено комітет кредиторів, як орган, що мав повноваження перевіряти вимоги кредиторів, розшукувати майно боржників, формувати ліквідаційну масу, володіти та управляти майном боржників тощо.

Розбудова буржуазних капіталістичних відносин у XV-XVII сторіччях призводить до зміни парадигми банкрутства як приватно-правового явища до банкрутства, як явища, що порушувало публічний правопорядок [8, с. 15], що передбачало передачу відповідних справ до «королівських судів» та формування механізмів, спрямованих на попередження правопорушень у сфері торгівлі, в тому числі й банкрутства як явища для комерційного обігу вкрай негативно.

Враховуючи ж, що жорсткі санкції відносно боржників не призвели до превентивного ефекту зменшення кількості банкрутств, з другої половини XVIII до середини XIX сторіччя на європейських теренах відбувається формування нової концепції інституту банкрутства, згідно якої ключовий акцент робився не на особі банкрута як правопорушника, а на його майні, як засобі задоволення вимог кредиторів.

Із середини XIX сторіччя відбулася певна гуманізація інституту банкрутства в законодавстві європейських держав, концептуальні аспекти якої є чинними і в наш час. Так, розповсюдження набуває законодавство про особисте банкрутство, розмежування відпо-

відальності юридичної особи та фізичної особи, закріплюється принцип відповідальності юридичної особи лише в межах належного їй майна, вдосконалюється ліквідаційна процедура.

У свою чергу, з другої половини XX сторіччя в більшості держав Європи та у США формується законодавство, спрямоване на захист прав боржників, яке передбачає можливість прощення боргу та відновлення платоспроможності боржника шляхом передання майна боржника в довірче управління кредиторів, а також трансформацію зобов'язальних прав кредиторів на корпоративні права кредиторів у юридичній особі боржника.

Як бачимо, розвиток вітчизняного інституту банкрутства в цілому та правового механізму притягнення керівника юридичної особи до відповідальності за вимогами кредиторів у цілому відповідає світовим тенденціям та не є ексклюзивним винаходом українських правотворців.

Аналізуючи чинні норми законодавства України, що регламентують відповідальність керівника юридичної особи – боржника у разі незадоволення вимог кредиторів, варто зауважити, що можливість такої відповідальності обумовлена недотриманням керівником відповідної юридичної особи особливостей управління діяльністю останньої та процедурних аспектів банкрутства відповідної юридичної особи.

Так, законодавець встановлює умови, за яких у боржника виникає обов'язок звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі, а саме: боржник зобов'язаний у місячний строк звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі у разі, якщо задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами (загроза неплатоспроможності), та в інших випадках, передбачених Кодексом України з процедур банкрутства.

Невиконання керівником юридичної особи зазначених вимог тягне за собою його солідарну відповідальність за незадоволення вимог кредиторів.

При цьому важливим є з'ясування підстав неплатоспроможності юридичної особи, складу кредиторів, що мають повноваження ініціювати солідарну відповідальність керівника юридичної особи за незадоволення вимог кредиторів та правового механізму, яким такі кредитори повинні скористатися, процедурний аспект розгляду відповідного звернення кредиторів щодо притягнення керівника юридичної особи до солідарної відповідальності за її боргами судом, визначення строків позовної давності, розміру вимог та інших процедурних нюансів, що повинні враховуватися при застосуванні солідарної відповідальності керівника юридичної особи за її боргами, підстави для звільнення керівника юридичної особи від відповідальності за її боргами.

Із приписів Кодексу України з процедур банкрутства вбачається, що для встановлення господарським судом загрози неплатоспроможності боржника важливо встановити розмір кредиторських вимог, дату їх виникнення, наявність майнових активів боржника, момент неможливості задоволення вимог. Це обумовлено тим, що загроза неплатоспроможності боржника виникає, коли задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами.

Дії керівника юридичної особи – боржника відносно задоволення вимог кредиторів та у разі неможливості їх задоволення ініціювання процедури банкрутства повинні відповідати критеріям добросовісності та розумності.

Принцип добросовісності представляє собою загальноправовий принцип, який передбачає необхідність сумлінної та чесної поведінки суб'єктів при виконанні своїх юридичних обов'язків і здійсненні своїх суб'єктивних прав.

У свою чергу, розумність — це дії, що здійснила б у конкретній ситуації людина, яка має нормальний, середній рівень інтелекту, знання та життєвий досвід; зважене вирішення питань регулювання цивільних відносин з урахуванням інтересів усіх учасників, а також інтересів громади (публічного інтересу).

Таким чином, для вирішення питання щодо можливості притягнення керівника юридичної

особи – боржника до відповідальності за зобов'язаннями такої юридичної особи необхідно встановити, чи відбулося порушення таким керівником вимог законодавства щодо управління відповідною юридичною особою та ініціювання процедури банкрутства у разі її неплатоспроможності, чи є вина у діях керівника боржника, які призвели до неплатоспроможності юридичної особи, чи наявний причинно-наслідковий зв'язок між діями або бездіяльністю керівника юридичної особи та незадоволенням вимог кредиторів, а також факт завдання ним будь-яких збитків.

Отже, як бачимо, притягнення керівника юридичної особи до відповідальності за вимогами кредиторів до такої юридичної особи є можливим лише за доведеності вини такого керівника у неможливості виконання зобов'язань юридичної особи. Водночас, на думку Ю. Куріло, більш широке застосування такого інституту відповідальності керівника може призвести до призначення керівниками номінальних осіб. В Україні така практика є досить поширеною. Ці керівники можуть не мати у власності майна, достатнього для сплати боргів перед кредитором, проте таку проблему можна вирішити шляхом доведення в суді здійснення фактичного керівництва підприємством іншою особою, яка є бенефіціаром [9].

У встановленні вини керівника юридичної особи-боржника ключовою є проблема встановлення моменту виникнення загрози неплатоспроможності, що ускладнює і доведення недобросовісності й нерозумності дій такого керівника. У більшості країн ЄС суди при вирішенні цієї проблематики виходять з дати перевищення боржником поточних зобов'язань над розміром активів, про що керівник, який належним чином реалізує свої посадові повноваження, має бути обізнаний.

Крім того, дискусійним є аспект обсягу відповідальності керівника юридичної особи – боржника за вимогами кредиторів. Чинне законодавство України виходить у даному питанні з можливості задоволення керівником юридичної особи вимог кредиторів, які були незадоволені за рахунок майна юридичної особи. Проте, такий підхід не відповідає сутності інституту

солідарної відповідальності, згідно якого кредитор може вимагати сплати боргу частково або повністю від керівника і юридичної особи-боржника як разом, так і окремо [10].

Більше за те, в сучасних вітчизняних реаліях власники юридичної особи дуже часто з метою запобігання та уникнення ризиків недобросовісного керівництва належною їм юридичною особою передбачають на рівні установчих документів юридичної особи обмеження щодо ініціювання процедури банкрутства юридичної особи без погодження цього питання керівником юридичної особи на загальних зборах учасників юридичної особи. Наявність таких обмежень, за умови добросовісності та розумності дій керівника юридичної особи щодо ініціювання процедури банкрутства, значно обмежує, а подекуди й унеможливує притягнення такого керівника юридичної особи до відповідальності за невиконання вимог кредиторів, пред'явлених до юридичної особи.

Висновки. Притягнення керівника юридичної особи – боржника до відповідальності за вимогами кредиторів до такої юридичної особи можливе у разі доведення вини керівника юридичної особи у неможливості задоволення вимог кредиторів юридичної особи за рахунок майна, належного юридичній особі. У разі відповідності дій керівника юридичної особи – боржника критеріям добросовісності та розумності, зокрема, своєчасного ініціювання процедури банкрутства, керівник юридичної особи не може бути притягнутий до відповідальності за зобов'язаннями юридичної особи. Визначення своєчасності дій керівника юридичної особи щодо ініціювання процедури банкрутства, наразі, є недостатньо врегульованим у чинному законодавстві України та потребує подальшої регламентації з урахуванням положень законодавства держав ЄС та відповідної європейської судової практики, з урахуванням якої розвивається конкурсне законодавство України. Розвиток вітчизняного законодавства в напрямку посилення відповідальності керівника юридичної особи за її зобов'язаннями не відповідає світовим тенденціям господарського права та може призвести до зростання призначення на керівні посади в юридичних особах номіналь-

них керівників, що, в свою чергу, унеможливить притягнення керівників юридичної особи до відповідальності за її зобов'язаннями.

Література

1. Жуков С. Солідарна відповідальність керівника боржника в справі про банкрутство: аналіз судді КГС. Інтернет портал про фінанси та економіку. Finbalance. Фінанси та економіка. 2020. URL: <http://finbalance.com.ua/news/sud-dya-spiker-ksh-pro-vidpovidalnist-kerivnikaborzhnika-v-spravi-pro-bankrutstvo>
2. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовт. 2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>.
3. Про неплатоспроможність боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14 трав. 1992 р. № 2343-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
4. Опенько Д.А. Історико-правова еволюція інституту банкрутства. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 414-416.
5. Гордієнко В.С. Становлення та розвиток інституту неспроможності та банкрутства в деяких зарубіжних країнах. *Вісник Львівського університету: зб. наук. праць. Серія «Юридична»*. 2007. Вип. 44. С. 68-74.
6. Яковлев О.О. Становлення та історичні етапи розвитку інституту банкрутства в Україні. *Університетські наукові записки*. 2010. № 2 (34). С. 140-148.
7. Джунь В.В. Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні: монографія. 2-е вид., випр. і доп. Київ: Юридична практика, 2006. 384 с.
8. Шершеневич Г.Ф. Курсь торгового права: в 4 т. 4-е изд. Москва, 1912. Т. 4: Торговый процессъ. Конкурсный процессъ. 1912. 300 с.
9. Єфімов С. Новації кодексу з процедур банкрутства в частині відповідальності керівника за борги компанії. *Бухгалтер&Закон*. 2019. Вип. 49-50. URL: https://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ012042
10. Куріло Ю. За порушення процедури банкрутства топ-менеджмент тепер відповідальний власним майном. Як це працює. *Журнал НВ Бізнес*. Вип. 2. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/bankrutstvo-kompaniji-i->

vidpovidalnist-kerivnikiv-yak-ce-teper-pracyuye-poyasnennyaadvokata-50065134.html.

References

1. Zhukov S. Solidarna vidpovidal'nist' kerivnyka borzhnyka v spravi pro bankrutstvo: analiz suddi KGS. Internet portal pro finansy ta ekonomiku. Finbalance. Finansy ta ekonomika. 2020. URL: <http://finbalance.com.ua/news/suddya-spiker-ksh-pro-vidpovidalnist-kerivnikaborzhnika-v-spravi-pro-bankrutstvo>

2. Kodeks Ukrainy z procedur bankrutstva vid 18 zhovt. 2018 r. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>.

3. Pro neplatospromozhnist' borzhnyka abo vyznannja jogo bankrutom: Zakon Ukrainy vid 14 trav. 1992 r. № 2343-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.

4. Open'ko D.A. Istoryko-pravova evoljucija instytutu bankrutstva. *Al'manah prava*. 2012. Vyp. 3. S. 414-416.

5. Gordijenko V.S. Stanovlennja ta rozvytok instytutu nespromozhnosti ta bankrutstva v dejakyh zarubiznyh kraih. *Visnyk L'vivs'kogo univer-*

sytetu: zb. nauk. prac'. Serija «Jurydychna». 2007. Vyp. 44. S. 68-74.

6. Jakovljev O.O. Stanovlennja ta istorychni etapy rozvytku instytutu bankrutstva v Ukraini. *Universytets'ki naukovy zapysky*. 2010. № 2 (34). S. 140-148.

7. Dzhun' V.V. Instytut nespromozhnosti: svi-tovyj dosvid rozvytku i osoblyvosti stanovlennja v Ukraini: monografija. 2-e vyd., vypr. i dop. Kyi'v: Jurydychna praktyka, 2006. 384 s.

8. Shershenevich G.F. Kurs togovogo prava: v 4 t. 4-e izd. Moskva, 1912. T. 4: Torgovyj process. Konkursnyj process. 1912. 300 s.

9. Efimov S. Novacii' kodeksu z procedur bankrutstva v chastyni vidpovidal'nosti kerivnyka za borgy kompanii'. *Buhgalter&Zakon*. 2019. Vyp. 49-50. URL: https://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ012042

10. Kurilo Ju. Za porushennja procedury bankrutstva top-menedzhment teper vidpovidal'nyj vlasnym majnom. Jak ce pracjuje. *Zhurnal HB Biznes*. Vyp. 2. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/bankrutstvo-kompaniji-i-vidpovidalnist-kerivnikiv-yak-ce-teper-pracyuye-poyasnennyaadvokata-50065134.html>.

LIABILITY OF THE HEAD OF THE DEBTOR LEGAL ENTITY IN CASE OF DISSATISFACTION OF THE CREDITORS' CLAIMS

National Aviation University
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mail: victor.moroz@supermalex.law

Purpose: the article is devoted to the analysis of the legal mechanism of solidarity attraction of the head of the legal entity - the debtor in case of dissatisfaction with the creditors' claims on overdue obligations.

Methods of research: documentary analysis and synthesis, comparative analysis, objective truth, cognitive-analytical, etc. **Results:** conceptual aspects of solidarity liability of the head of the liabilities of the legal entity - the debtor in case of dissatisfaction with the creditors' claims, the problem of introduction of the corresponding legal mechanism in the legislation of Ukraine, genesis of judicial practice on the enforcement of this legal mechanism, the comparative analysis of the solidarity liability of the head of the legal entity on its obligations in the legislation of Ukraine and other states is analyzed. **Discussion:** the analysis of the legal mechanism of solidarity liability of the head of the debtor legal entity in case of dissatisfaction with creditors' claims is carried out.

The insolvency of the debtor is one of the key problems of today in the obligatory relations and the sphere of commercial law. According to the general principles of civil and commercial law, a legal entity is liable for its obligations, for the most part, independently with all property belonging to it. However, in modern realities, the practical implementation of these principles illustrates the possibility of avoiding the liability of a legal entity from liability for failure to fulfill its obligations due to lack of property. In view of the above, the possibility of bringing the head of a legal entity - the debtor to justice in case of dissatisfaction with creditors' claims, which is reflected in the law, including the provisions of the Bankruptcy Code of Ukraine and judicial practice. However, given the novelty of the relevant legal mechanism, there are a significant number of substantive and procedural issues that require both scientific analysis and practical regulation at the legislative level and in judicial practice.

Keywords: responsibility; head; legal entity; obligations; improper execution; creditor; creditor requirement; solidarity liability.